

Landbrugsarealets udnyttelse i Bukoba Distrikt

En rapport om forundersøgelsen foråret 1967

Af Jørgen Rald

Abstract

The land use pattern of Bukoba-district, Tanzania, has been studied through a preliminary survey, and a detailed land use mapping has been carried out in Muzinga village from April to July 1967.

Landbrugssystemet i Bukoba distrikt i det nordvestlige hjørne af Tanzania indeholder tre sektorer. En sektor med produktion af afgrøder til eget forbrug, en sektor med salgsafgrøder og en med kvægavl. Mens første og anden sektor er repræsenteret på hver driftsenhed, findes kvægavl kun på 10-20 % af driftsenhederne.

Distriktet har i længere tid haft en kraftig befolkningstilvækst. Fra 1957-1965 steg befolkningstallet med 20 % til 368.000 personer. Denne stigning i forbindelse med regeringens forsøg på at indføre nye dyrkningsmetoder fører til en langsom ændring af arealbenyttelsesmønstret.

Det traditionelle landbrugssystem er et banan-kaffe kompleks suppleret med en række enårige afgrøder til eget forbrug. Hovedvægten blev lagt på studiet af dette traditionelle system, og undersøgelsen havde to faser.

1) Etablering af alle nødvendige kontakter med administrative og videnskabelige institutioner og med befolkningen i udvalgte landsbyer samt indsamling af alle statistiske data vedrørende landbruget i distriktet. Statistiske data på landsbyplan fandtes så at sige ikke, derfor blev forskellige metoder til måling af produktion samt et spørgeskema vedrørende produktion og produktivitet gennemprøvet.

2) En detaljeret arealbenyttelseskartering af en enkelt landsby, Muzinga, viste, at det kartografisk kan lade sig gøre at afgrænse den enkelte driftsenhed i landsbysystemet. Dette giver mulighed for

Fig. 1. Kaffe og bananer plantes mellem hinanden i den traditionelt dyrkede shamba.

Fig. 1. The traditional cultivated shamba with coffee and bananas intermixed.

at analysere ejendomsforhold, grad af fragmentering, størrelse af driftsenheder o.s.v.

Efter den afsluttende planlægning på *Department of Geography, University College* i Dar Es Salaam fandt den egentlige feltundersøgelse i Bukoba distrikt sted fra 20. april til 18. juni 1967.

Arealudnyttelsen i Muzinga kan inddeles i fire hovedtyper.

1) Kibanja = De privatejede driftsenheder, der dyrkes med flerårige afgrøder, bananer og kaffe, med bønner som underafgrøder. Den enkelte driftsenhed kaldes almindeligvis for en shamba, og her bygges familiens hus eller huse. En shamba kan sælges og købes eller deles mellem familiemedlemmer. Oftest deles shambaen mellem sønnerne ved faderens død efter et bestemt system. På grund af denne deling ved arveskiftet er den enkelte driftsenhed efterhånden blevet for lille til at forsørge en familie. Familieoverhovedet vil da forsøge at købe et stykke Kibanja i landsbyen, eller han vil gå til VDC (*Village Development Committee*) og vederlagsfrit få tildelt et stykke jord på græsskråningerne (statsejet jord) til nyopdyrking.

Traditionelt dyrkes shambaen med bananplanter og kaffetræer (både Robusta og Arabica) mellem hinanden. Under påvirkning af undervisningen på landbrugskursus og agitationen fra „Demonstra-

Fig. 2. Opdyrkede felter med enårige afgrøder på de regeringsejede græsskråninger. Rweya-arealet.

Fig. 2. Land use pattern on the Rweya. Annual crops on the grasslopes, which are government's property.

tion Plots“ er der ved at ske en ændring i dette system til dyrkning af banan og kaffe i adskilte enheder. – I det nye dyrkningsmønster dominerer Arabica-kaffe, mens Robusta-kaffen dominerer i det gamle system.

2) Ekishambu = små arealer inden for Kibanja arealet med bush-brak. Dette kan skyldes overgang til nyt dyrkningssystem, eller en periodemæssig nedgang i potentiel arbejdskraft på grund af sygdom, dødsfald eller skilsmisse.

3) Rweya = det åbne græsland, som ejes af staten. Enhver har fri adgang til at opdyrke dette land med enårige afgrøder. Det består af vildmark og arealer, der ligger hen i græsbrak efter 2-3 dyrkningsperioder af afgrøder som f. eks. jordnødder, cassava, sweet potatoes eller sorghum. Her græsser også de små hjerde af kvæg fra Muzinga og omliggende landsbyer. En grov beregning gav en kapacitet på 4-5 acres pr. stk. kvæg.

4) Emisiri = den del af Rweyaen, der er opdyrket med de enårige afgrøder i et shifting cultivation system, der lader jorden falde i brak i 7-9 år efter dyrkning i 2-3 perioder. I dag er denne brakperiode nogle steder nede på 2 år på grund af befolkningspresset.

Da Rweyaen er den eneste mulighed for udvidelse af Kibanja-arealet, bliver presset på græsskråningerne større og større. Samtidig

er græsarealet af betydning for kvægholdet, der producerer den gødning, der anvendes til opbygningen af landbrugsjorden. Udgangsmaterialet for jordbunden er en ufrugtbar Bukoba-sandsten.

Forundersøgelsen skete i samarbejde med *District Agricultural Officer* og hans stab, og undersøgelsen blev finansieret af en forskningsbevilling fra *Styrelsen for teknisk samarbejde med Udviklingslandene*.

SUMMARY:

The agricultural system in the Bukoba-district, Tanzania, consists of a subsistence crop sector and a cash crop sector intermixed with a live-stock sector. The rapid growth of the population in connection with attempts from the Government to improve the system slowly change the land use pattern.

The survey began in Dar Es Salaam with collection of all available data, aerial photographs, and map sheets, and continued in the village Muzinga in the Bukoba-district with a detailed mapping of the land use which at the same time made an analysis of different social conditions possible.

After the final planning of the survey in the *Department of Geography, University College, Dar Es Salaam*, the field investigation took place from April 20th to June 18th, 1967.

The agricultural system is carried out partly on private owned land and partly on Government land. The land use pattern of village Muzinga is composed of four main types of units, viz.

1) Kibanja, the private owned farm-units. The traditional distribution of crops on these units is banana (matoke) and coffee (*C. robusta* and arabica) intermixed and interplanted with beans. Influenced by cropping on "Demonstrations Plots" and by instructions from Field Extension Workers and as a result of courses at the Farmers Training Centers some farmers have changed their cropping system to pure stands of bananas and coffee.

2) Ekishambu, small plots of bush-fallow inside the Kibanja area.

3) Rweya, grassland outside the Kibanja area, mainly on the slopes. This is Government land and everybody has free access to cultivate annual crops or to graze cattle on the Rweya.

4) Emisiri, cultivated plots on the Rweya. Under the local system in Muzinga the only crops grown on this land are bambarra nuts, ground-nuts, sorghum, maize, cassava and sweet potatoes on a system of shifting cultivation with grass-fallow periods of 7-9 years. Because of the increase of the population the fallow periods have become considerably shorter.

The shortage of land for Kibanja cultivation in Muzinga village is obvious. This is due to population pressure and to the traditional division of the farm-units among the sons of the family. By this division the area of the individual farm-unit is gradually decreased to such a degree that it is too small to provide the single family with a livelihood. The *Village*

Development Committee may allocate to the family a piece of Rweya where new fields of Kibanja can be established. To-day the landtenureship therefore is characterized by a high degree of fragmentation. The expansion of the Kibanja area on the Rweya diminishes the area used for cattle breeding which is important for the valuable production of manure.
